

PEDERSÖREN KUNTA
Koulutuspoliittinen ohjelma
2011

SISÄLTÖ

1. JOHDANTO	3
2. MUUTTUVA MAAILMA	4
3. LÄHTÖKOHDAT	5
4. KIELIJULISTUS	6
4.1 Suomenkielinen opetus	6
5. KOULUVERKOSTO	7
6. TUKITOIMINNOT	8
6.1 Keittiö- ja siivoustoiminto	8
6.2 Kiinteistöt	8
6.3 Koulukuljetukset	8
6.4 Lukiolaisten kuljetukset	9
7. KOULUTUSPOLITIIKAN TAVOITTEET	10
7.1 Varhaiskasvatus	10
7.2 Esikoulu	11
7.3 Koululaisten aamu- ja iltapäivätoiminta	12
7.4 Perusopetus	12
7.5 Perusopetuksen laatusitoumus	13
8. TOISEN ASTEEN KOULUTUS PEDERSÖRESSÄ	15
9. OPPILASHUOLTO, ERITYISOPETUS JA MAAHANMUUTTAJAOPETUS	16
10. HENKILÖSTÖPOLITIikka	17
10.1 Jatkokoulutus	17
11. VAPAA SIVISTYSTYÖ PEDERSÖREN KUNNASSA	18
11.1 Johdanto	18
11.2 Muuttuva maailma	18
11.3 Lähtökohdat	19
11.4 Kielijulistus	19
11.5 Kurssitilat	20
11.6 Tukitoiminnot	20
11.6.1 Kiinteistöt	20
11.6.2 Kansliatoiminto	20
11.7 Henkilöstöpolitiikka	20
11.8 Koulutuksen tavoitteet	21
11.8.1 Koulutuksen volyymi	21
11.8.2 Kohderyhmät	21
11.8.3 Opetuksen sisältö	22
11.8.4 Laatu	23

1. JOHDANTO

Pedersören kunnanvaltuusto hyväksyi koulutuspoliittisen ohjelman 10.6.2002. Tämän jälkeen on toteutettu useita suuria muutoksia koulun ja koulutuksen alalla. Suurin muutos tapahtui, kun päivähoidon ja esikoulun hallinto siirrettiin koulutoimen alaisuuteen.

Päivähoito- ja opetusosasto perustettiin vuonna 2009. Koululautakunta korvattiin uudella lautakunnalla, päivähoito- ja koulutuslautakunnalla. Vastuunjaon selvittämiseksi ja eri organisaatioiden yhteensovittamiseksi laadittiin päivähoito- ja opetushallinnon soveltamisohjeet, jotka perustuvat kunnan hallintosääntöön. Soveltamisohjeisiin sisältyvät organisaation kuvaukset, määräykset päätösvalan siirtämisestä sekä viran- ja toimenhaltijoiden toimenkuvaukset. Myös toimintaa koskevat säännöt ja vuosisuunnitelmat on sisällytetty soveltamisohjeisiin.

Uudessa koulutuspoliittisessa ohjelmassa annetaan suuntaviivat kunnan satsauksille ja profiloinneille koulutuksen alalla. Ohjelma täydentää soveltamisohjeita. Ohjelman on laatinut päivähoito- ja koulutuslautakunnan asettama työryhmä. Koulujen johtokunnilla, opettajilla, esikouluilla, päiväkodeilla, nuorisoneuvostolla ja opettajayhdistyksellä on ollut mahdollisuus antaa kommentteja ja vaikuttaa ohjelman sisältöön. Kulttuurilautakunnalla on ollut oma työryhmä, joka on laatinut ohjelman 11. luvun, joka koskee vapaata sivistystyötä.

Ohjelmaan sisältyvät siis päivähoito, esikoulu, aamu- ja iltapäivätoiminta, perusopetus, lukio ja vapaa sivistystyö. Ohjelman tavoitteena on

ensi kädessä kertoa yleisistä tavoitteista ja antaa suuntaviivat kunnan järjestämälle koulutukselle.

- *Päivähoito- ja koulutuslautakunta valvoo ja arvioi toimintaa. Kulttuurilautakunta on vastuussa vapaan sivistystyön valvonnasta ja arvioinnista. Konkreettiset arviointikohteet ja mittarit toiminnan ohjaukselle vahvistetaan tässä ohjelmassa.*
- *Koulutuksen visiot, toiminta-ajatus ja keskeiset tavoitteet sisältyvät myös kunnan yleisiin strategia-asiakirjoihin. Koulutusohjelmassa vahvistetut tavoitteet muodostavat myös perustan monelle opetussuunnitelman konkreettisista tavoitteista ja vuosittain budjetissa ja toimintasuunnitelmassa vahvistetuille tavoitteille.*
- *Kunnan poliitikoille suunnitelma on päätöksenteon ja arvioinnin väline. Kaikille koulustilanteen osapuolille: lapsille, oppilaille, henkilökunnalle ja vanhemmille, ohjelman tulee muodostaa lähtökohta toiminnan rakentavalle kehittämiseksi.*

2. MUUTTUVA MAAILMA

Maailma on viimeisen 10-15 vuoden aikana pienentynyt huomattavasti internetin käytön yleistyttyä ja sitä seuranneen globalisointiaallon johdosta. Maailman trendit ja tapahtumat vaikuttavat elämäämme välittömästi ja ihmisten kanssakäymiselle on saatu täysin uusi areena sosiaalisten medioiden muodossa. Tämä kehitys vaikuttaa ennen kaikkea nuoriin ja tuo mukanaan uusia haasteita ja mahdollisuuksia sekä koululle että koulutukselle. Maailma on myös tullut lähemmäksi meitä pakolaisten ja maahanmuuttajien vastaanottamisesta aiheutuvien haasteiden kanssa.

Kansallisella tasolla kunta- ja rakenneuudistusta ajetaan eteenpäin ja kuntien määrä on Suomessa laskenut viime vuosina. Pyrkimykset suurten yksikköjen ja kokonaisuuksien muodostamiseen vaikuttavat myös Pedersören kuntaan. Sosiaali- ja terveydenhuolto hoidetaan nyt koko seudun yhteisessä virastossa, jonka hallinnosta vastaa isäntäkunta Pietarsaari. Koulutuspuolella tämä on puolestaan johtanut siihen, että kuntien päivähoitopalvelut on siirretty koulutoimen alaisuuteen.

Viime vuosien aikana on tehty selvityksiä toisen asteen koulutuksesta ja pohdittu lukioiden ja ammattikoulutuksen yhteisen hallinnon muodostamista. On puhuttu koko Pohjanmaan ruotsinkielistä aluetta koskevasta ratkaisusta, mutta on myös nostettu esille ratkaisuja, jotka koskevat pelkästään Pietarsaaren seutua. Vapaan sivistystyön alalla on myös keskusteltu yhdistymisestä ja yhteistyön lisäämisestä. Perusrahoitusmalleja tarkistetaan ja ylläpitämisluvut käydään läpi.

Tällä hetkellä Suomessa on ruotsinkielisiä vapaan sivistystyön oppilaitoksia seuraavasti: 29 kansalaisopistoa, 16 kansankorkeakoulua, 2 liikuntaopistoa, 2 kesäyliopistoa ja 3 sivistysliittoja. Tällä alalla on tulossa uudelleenjärjestelyjä.

Lapset, joiden koulunkäynti nyt alkaa, tulevat työelämään 2020-2030-luvulla. Koulun ja koulutusjärjestelmän tulee valmistaa nuoria niihin haasteisiin ja vaatimuksiin, jotka ovat silloin käsillä. Opetussuunnitelman uudet perusteet tulevat vuonna 2014. Tämä merkitsee todennäköisesti uusien oppiaineiden mukaantuloa. Myös koulujen kieliohjelmiin tulee muutoksia ja tarkoituksena on lisätä oppilaiden valinnanvapautta.

Ruotsin kielen asemasta keskustellaan Suomessa nyt usealla tasolla. Koulutuslalla on erityisen tärkeää painottaa, että molempien kansalliskielten asemaa on kunnioitettava.

Varsinkin Pedersöressä, jossa on vahva ruotsinkielinen enemmistö, on tärkeää, että otamme huomioon ja valvomme suomenkielisen vähemmistön etuja ja erityistarpeita.

3. LÄHTÖKOHDAT

Pedersören kunta on tyypillinen, pohjalainen maaseutukunta, jossa ruotsi on enemmistökieli. Pedersören identiteetti rakentuu perheen ja lähiympäristön/kylän ympärille. Palvelujen läheisyys ja turvallinen ympäristö ovat kunnan valttikortteja.

- *Pedersören kunnassa koulujen ja päiväkotien tulee sijaita lähellä asukkaita.*
- *Kansalaisopiston toiminta tapahtuu lähellä kansalaisia ja toiminta on pienimuotoista.*

Tilastokeskuksen laskelmat osoittavat, että väkiluvun kasvu jatkuu Pedersören kunnassa. Syntyvyys on selvästi yli maan keskiarvon. Oppilastilastot ovat tärkeitä ohjausvälineitä, kun kunta suunnittelee palvelujaan pitkällä aikavälillä. Suunnittelu pohjautuu koulujen oppilaaksiotto-alueisiin.

Väkiluvun kasvu johtaa vuorostaan kasvavaan investointitarpeeseen. Kunnassamme suhteellisen pieni osuus lapsista on perinteisesti ollut kunnallisessa päivähoitossa. Viime vuosina päivähoitossa olevien lasten määrä on kasvanut voimakkaasti. Yhä useammin molemmat vanhemmat ovat ansiotyössä ja työelämään menään entistä enemmän jo lasten ollessa varsin pieniä. Tämä vaikuttaa myös päivähoiton tarpeeseen kunnassa ja johtaa uusiin sijoituksiin päivähoiton kehittämiseksi.

- *Väestönkasvu ja elinvoimaiset kylät kuuluvat kunnan kriittisiin menestystekijöihin. Kunta jatkaa sijoituksiaan päiväkotipaikkojen rakentamiseen/lisäämiseen.*

Lainsäädännössä korostetaan kunnan roolia ja vastuuta sivistyspalvelujen profiloinnissa. Jokainen kunta priorisoi eri asioita oman harjantansa mukaan. Pedersören kunnan yleisten tavoitteiden mukaan päivähoito- ja opetusosasto haluaa luoda hyvät edellytykset lapsillemme ja nuorillemme hankkia hyvät alkuasetelmat elämässään. Tämä tapahtuu järjestämällä omassa kunnassa hyvää perusopetusta ja sen jälkeen myös hyvää lukio-opetusta.

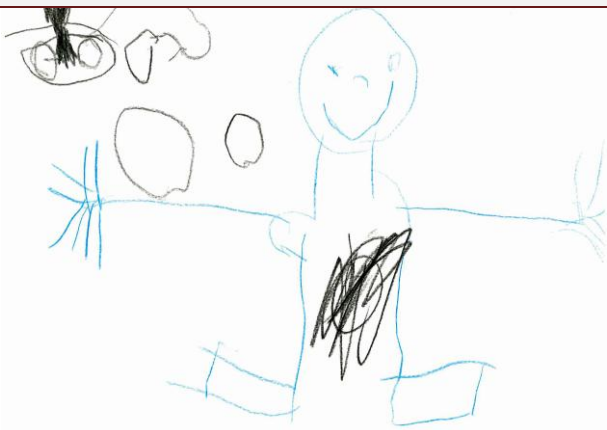
- *Jokaisella lapsella tulee olla oikeus hyvään koulutukseen omassa lähikoulussa.*
- *Perusopetuksessa painotetaan, että oppilaan tulee saada hyvät lukemisen, kirjoittamisen ja matematiikan perustiedot ja -taidot.*
- *Opetussuunnitelmassa painotetaan hyviä kieli- ja viestintätaitoja.*
- *Koulun tulee myös edistää myönteistä asennetta liikuntaa ja terveellisiä elämäntapoja kohtaan.*
- *Vammaisille oppilaille ja oppilaille, joilla on erityisiä vaikeuksia, on ensikädessä järjestettävä mahdollisuus suorittaa oppivelvollisuutensa lähikoulussa.*
- *Pedersören kunta pitää tärkeänä lukio-opetuksen järjestämisen omassa kunnassa. Yhteistyötä seudun muiden lukioiden ja ammattioppilaitosten kanssa priorisoidaan. Selvitystyö seudun toisen asteen koulutuksen yhteisestä ylläpitäjästä on pantava vireille.*

4. KIELIJULISTUS

Oppilaiden kykyyn kommunikoida suomen kielellä on opetussuunnitelmassa ja opetuksessa kiinnitettävä erityistä huomiota. On etsittävä erilaisia kreatiivisia ratkaisuja, joilla lisätään oppilaiden mahdollisuuksia saada luonnollisia kontakteja suomen kieleen sekä kouluympäristössä että kodissa.

Oppimateriaalit eivät saa ohjata opetusta. Kouluja kehoitetaan pyrkimään ylläpitämään kontakteja seudun suomenkielisten koulujen kanssa. Opettajille annetaan myös mahdollisuus auskultoida muiden opettajien tunneilla.

- *Uuden henkilöstön rekrytoinnin yhteydessä arvostetaan erityisesti kieli-taitoja.*
- *Palkataan kiertävä suomen kielen opettaja, jonka tehtävänä on kehittää yksiköidemme kieliympäristöä.*
- *Suomen kielen opettajien tulee saada jatkokoulutusta vähintään kerran vuodessa. Jatkokoulutus on pakollinen.*
- *Järjestetään suomen kielen kerhoja koulujen kerhotoiminnan puitteissa.*

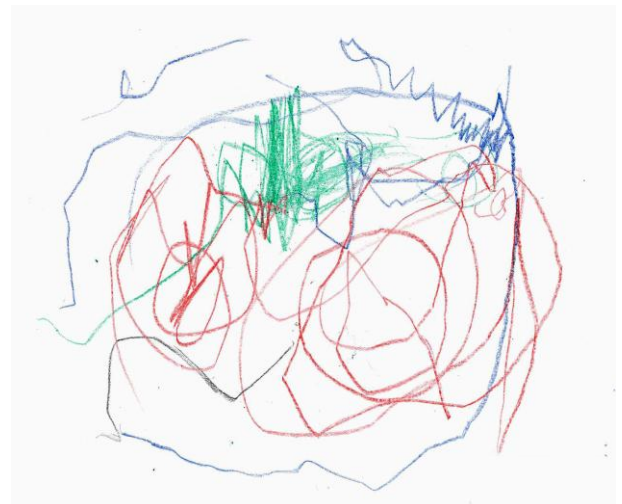

4.1 Suomenkielinen opetus

Pedersöressä on suomenkielinen koulu, Edsevön koulu, joka toimii samassa kiinteistössä kuin ruotsinkielinen Edsevö skola. Koulujen tiiviin yhteistyön lisäksi oppilaat saavat kaikissa käytännön aineissa opetusta toisella kotimaisella kielellä. Tätä yhteistyötä kutsuaan ”Edsevön malliksi” (Edsevömodellen).

Edsevön koulussa annetaan pääosin perusopetusta luokilla 0-6. Tarvittaessa järjestetään myös erityisopetusta luokille 7-9. Suomenkielistä perusopetusta luokilla 7-9 ja toisen asteen koulutusta järjestetään yhteistyössä naapurikuntien kanssa. Pedersören kunta haluaa erityisesti vahvistaa suomenkielisten oppilaiden kulttuuri-identiteettiä.

- *Suomenkielinen ja ruotsinkielinen toiminta yhtenäistetään siten, että samat perusperiaatteet koskevat molempia kieliryhmiä.*

Elli 2 v 6 kk

”Olen iloinen päiväkodissa” Jimmy 4 v

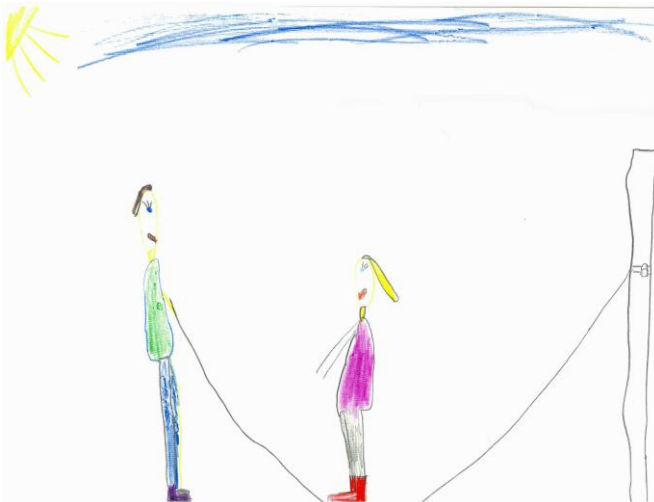
5. KOULUVERKOSTO

Perusopetuksen kouluverkon tulee antaa oppilaille mahdollisuudet tasavertaiseen koulutukseen. Pedersören kunnan koulutoimelle on ominaista maantieteellisesti hajautettu kouluverkosto. Koulujen oppilasmäärän vakauttamiseksi valtuusto on vahvistanut kulloisellekin koululle oppilaaksiottoalueet.

Kun koulun oppilasmäärä alittaa laadukkaalle opetukselle hyväksyttävän vähimmäisrajan, on harkittava koulun oppilaiden siirtämistä toiseen kouluun.

Tähän asti Pedersören kunnassa ei ole vahvistettu oppilasmäärälle konkreettista vähimmäisrajaa, jonka alittaminen johtaisi koulun lakauttamiseen. Useassa kunnassa on vahvistettu 20 oppilaan raja, mutta poikkeuksiakin löytyy. Tässä ohjelmassa ehdotetaan nyt 20 oppilaan vähimmäisrajan käyttöönottoa.

Tällä hetkellä kunnassa on kaksi koulua, joiden oppilasmäärä on tilastojen mukaan lähellä ehdotettua rajaa tai sen alla (ks. liite 1 oppilastilastot).

”On hauskaa hypätä pitkällä hyppynarulla. Yritän nyt saada 100 hyppyä.”

Emma 6 v

- *Pedersören kunta pyrkii mahdollisimman pitkälle säilyttämään nykyisen kouluverkkonsa. Mahdolliset muutokset tehdään pedagogisen, sosiaalisen ja taloudellisen harkinnan jälkeen. Valtuusto päättää kunnan kouluverkostosta.*
- *Koulun toiminnan perusedellytys on, että koulussa on riittävästi oppilaita. Koulussa tulee olla keskimäärin 20 oppilasta tai enemmän tiedossa olevalla tilastojaksolla (7 vuotta).*
- *Pedersörellä on oma ruotsinkielinen lukio. Noin 40 % peruskoulun oppilaita jatkaa Pedersöre gymnasiumiin.*
- *Asuntoalueiden kaavoitustyön aikana on aikaisessa vaiheessa pyydyttävä päivähoito- ja koulutuslautakunnan lausuntoa.*
- *Tarvittaessa lähemmäs sijaitsevat koulut voivat toimia yhteistyössä, niin että koulujen oppilasmäärät voidaan jakaa tasaisemmin. Koulujen johtokunnat ovat avainasemassa. Päivähoito- ja koulutuslautakunta hyväksyy muutokset koulujen oppilaaksiottoalueissa yhteistyössä kulloistenkin koulujen johtokuntien kanssa.*
- *Koulujen oppilaaksiottoalueet tarkistetaan ottaen huomioon lähikouluperiaate ja liikenneturvallisuus.*

6. TUKITOIMINNOT

6.1 Keittiö- ja siivoustoiminto

Ruokahuolto- ja siivousyksikkö on vastuussa keittiö- ja siivoustoiminnosta. Tehokas yhteistyö yksiköiden henkilöstön kanssa on tarpeen, jotta voimavarat voidaan hyödyntää oikealla tavalla. On painotettava, että yksiköissämme tarjotaan hyvää ja ravinto-opillisesti oikeaa ruokaa. Kiinteistöjen siivouksen taso vaikuttaa tietenkin myös tiloissa työskentelevien henkilöiden viihtyvyyteen. Kaikki aikuiset yksiköissä auttavat tekemään ympäristöstä turvallisen ja viihtyisän.

- *Siivous- ja keittiöhenkilöstölle on myös painotettava, että heillä on oma roolinsa kasvatus- ja opetustyössä.*
- *Kouluruoka on keskeinen osa kouulaisten päivittäistä ravintoa. Kouu-aterian laatua ja kouluruokalan viihtyvyyttä on valvottava.*

6.2 Kiinteistöt

Tekninen osasto hoitaa kiinteistöt ja niiden kunnossapidon. Viime vuosina päiväkotij- ja päivähoitopaikkoja on lisätty runsaasti. Laajennuksessa noudatetaan pari vuotta sitten tehtyä päivähoitostrategiaa. Kunta jatkaa lähivuosina päivähoitostrategiaa. Kunta jatkaa lähivuosina päivähoitostrategiaa. Kunta jatkaa lähivuosina päivähoitostrategiaa. Kunta jatkaa lähivuosina päivähoitostrategiaa.

Pedersören kouluista useimmat on saneerattu ja laajennettu viimeisen 20 vuoden aikana. Miellyttävien ja tarkoituksenmukaisten kiinteistöjen arvoa ei pidä vähätellä. Useimmilla kouluilla on suhteellisen uudet tilat käytettävissään. Suuren haasteen muodostaa kiinteistöjen pitäminen kunnossa. Lähivuosina tarvittaneen lisää määrärahoja kiinteistöjen kunnossapitoon, jotta syntyneet haitat voidaan korjata.

- *Päivähoito- ja opetusosaston tulee jatkuvasti ja huolellisesti valvoa tilojen tarkoituksenmukaisuutta ja riittävyttä.*
- *Kiinteistöjen kunnossapitomäärärahat on mitoitettava siten, että niiden turvin voidaan pitää kiinteistöt hyvässä kunnossa.*
- *Erityisesti on panostettava ulkoalueiden viihtyisyyden ja turvallisuuden parantamiseen.*
- *Yhteistyötä on lisättävä koulujen yhteydessä sijaitsevien liikuntalaitosten kunnossapidon suhteen.*

6.3 Koulukuljetukset

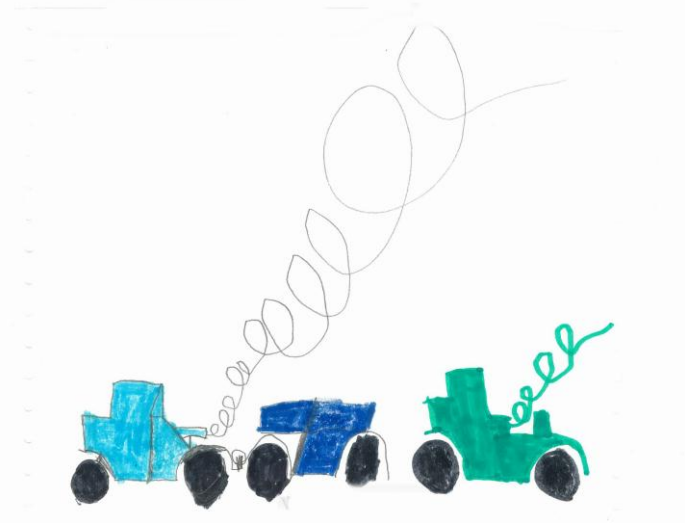
Koulukuljetukset ja esikoulun kuljetukset järjestetään yhdessä. Pedersören kunta järjestää perusopetuslain 32 §:n nojalla kuljetuksen siihen lähikouluun, jonne oppilas on osoitettu. Tämä merkitsee sitä, että kun perusopetuksessa olevan oppilaan koulumatka lähikoululle on viittä kilometriä pidempi, hänellä on oikeus maksuttomaan kuljetukseen.

Kunta järjestää myös kuljetusta oppilaan lähikoululle, kun luokilla 1 - 3 oppilaan koulumatka on kolmea kilometriä pidempi. Lisäksi kunta järjestää kuljetuksen tai myöntää kuljetusavustusta tai saattaja-avustusta oppilaan lähikoululle, jos koulumatka on erityisen hankala, rasittava tai vaarallinen oppilaan ikään tai kehitykseen nähden. Muissa kunnissa asuville oppilaille järjestetään kuljetusta vain sillä edellytyksellä, että tästä on olemassa kuntien välisiä sopimuksia.

Päätökset kuljetuksen järjestämisestä ja kuljetusavustuksen myöntämisestä sekä sopimusten tekemisestä liikennöitsijöiden kanssa tekee päivähoito- ja opetusosasto jaostojen ehdotuksesta.

6.4 Lukiolaisten kuljetukset

Pedersören kunta voi kunnanvaltuuston päätöksen mukaan myöntää koulukuljetusta Pedersören omaan lukioon Pedersöressä asuville oppilaille, joiden koulumatka on viittä kilometriä pidempi, sillä edellytyksellä että kuljetus on järjestettävissä tarkoituksenmukaisesti ja taloudellisesti, jolloin otetaan huomioon kunnan liikenneolot, perusopetuksen oppilaiden kuljetukset sekä olemassa olevat kuljetusreitit. Opiskelija tai hänen huoltajansa vastaa vahvistetun omavastuuosuuden maksamisesta.

"Tulemme päiväkotiin autoilla"
Pontus 6 v

- *Koulukuljetuksia hoitavien liikennöitsijöiden kanssa on ylläpidettävä jatkuva keskustelu liikenneturvallisuudesta.*
- *Taksiautossa kaikkien oppilaiden/opiskelijoiden on käytettävä turvavyötä.*
- *Taksiautojen matkustajamäärälle asetettuja normeja on ehdottomasti noudatettava, eikä liian täysiä linja-autoja sallita.*
- *Suurehkot autot (minibussit ja busit) lienevät koulukuljetuksille turvallisimpia.*
- *Oppilaiden odotusaikoja koulukuljetusten yhteydessä on mahdollisuuksien mukaan vältettävä. Jos oppilaat joutuvat odottamaan kuljetusta, on järjestettävä valvonta.*
- *Koulukuljetusliikennöitsijöiden kanssa tehdään kirjalliset sopimukset, joissa vahvistetaan sekä hinta- että turvallisuusnäkökohdat.*
- *Päivähoito- ja opetusosaston soveltamisohjeissa täsmennetään vielä koulukuljetuksia koskevat ohjeet.*

7. KOULUTUSPOLITIIKAN TAVOITTEET

7.1 Varhaiskasvatus

Varhaiskasvatus on kunnassa kehittynyt paljon viime vuosin, sekä paikkamäärän että sisällön osalta, sen jälkeen kun varhaiskasvatussuunnitelma tuli voimaan.

Päätavoitteena on antaa hyvää varhaiskasvatusta lapsen lähiympäristössä. Jokaisen yksittäisen lapsen tarpeet on otettava huomioon ja varhaiskasvatuksen tulee edistää lapsen kehitystä ja hyvinvointia. Varhaiskasvatuksessa tulee olla pedagogisesti koulutettu henkilöstö, joka suhtautuu lämmöllä ja omistautuneesti jokaiseen lapseen. Hyvä ja avoin yhteistyö vanhempien kanssa on erittäin tärkeä. Vuodesta 2009 lähtien tavoitteena on laatia jokaiselle lapselle henkilökohtainen varhaiskasvatussuunnitelma. Vuonna 2011 jo 99 prosentilla lapsista on tällainen suunnitelma. Henkilökohtaisten suunnitelmien tavoitteena on varmistaa, että varhaiskasvatus toteutetaan lapsen yksilöllisten tarpeiden pohjalta.

- *Varhaiskasvatus kehittyy koko ajan. Tarvitaan uusia työmenetelmiä ja toimintamuotoja, jotta varhaiskasvatuksen laatu pysyy korkeana. Tällä hetkellä kunnalla ei ole leikkipuisto-toimintaa, kerhotoimintaa tai avointa päiväkotia. Päivähoidon ”kevyistä” muodoista on tiettyä kysyntää, ja tulossa oleva uusi varhaiskasvatustilalaki velvoittaa kuntia tarjoamaan myös tällaista varhaiskasvatusta.*

Kolpin uuteen yksikköön suunnitellaan perhepäivähoitokeskusta, ja siellä käynnistetään vähitellen myös leikkipuisto- ja kerhotoimintaa. Perhepäivähoitajille tarjotaan myös mahdollisuus toteuttaa yhteistyöhankkeita uudessa perhepäivähoitokeskuksessa. Siellä he voivat jakaa lapset iän ja kehitystason mukaisiin ryhmiin ja järjestää lapsiryhmille sopeutettua toimintaa. Vastaavia keskuksia on tarkoitus avata muutaman vuoden sisällä myös muihin kunnanosiin. Perheet ja siten myös lapset kokevat yhä enemmän vaikeuksia. Varhaiskasvatuksessa erityistä tukea tarvitsevien lasten määrä kasvaa.

Julia 4 v on piirtänyt itsensä ja kaverinsa lepohuoneessa

- *Varhaiskasvatuksen tärkeimpiä tehtäviä on vanhempien tukeminen kasvatustehtävässä.*

Varhainen puuttuminen on erittäin tärkeää, ennen kuin ongelmat ovat ehtineet kasvaa liian isoiksi. Henkilöstö tarvitsee jatkokoulutusta siitä, miten he ottavat puheeksi vaikeita asioita vanhempien kanssa ja myös tietoa siitä, miten he voivat parhaiten auttaa lapsia. Uusia työmenetelmiä, kuten pienryhmätoiminta ja omahoitajamalli, on tulossa.

Minkälaista varhaiskasvatusta meidän tulee tarjota kaikissa yksiköissä ja missä määrin yksiköiden tulee saada itse profiloitua? Varhaiskasvatuksessa on suhteellisen vähän henkilökuntaa, mutta pysymme kuitenkin lain määräämissä puitteissa. Tällä hetkellä varhaiskasvatuksen henkilöstöllä ei ole aikaa jatkokoulutukselle tai kehitystyölle. ”Se barnet” -ohjelman puitteissa tarjolla oleva jatkokoulutus tapahtuu pääosin iltaisin. Henkilöstö kokee, että heillä on kädet täynnä päivittäisen työnsä kanssa eikä kehitystyölle jää aikaa, vaikka he mielellään osallistuisivat siihen. Tulossa olevassa uudessa varhaiskasvatuslaissa ehdotetaan päiväkotien pedagogisen työn laadun korottamista. Ehdotuksen mukaan jokaista lapsiryhmää kohti tulee olla kaksi henkilöä, joilla on kasvatustieteellinen koulutus, eli lastentarhanopettajan, kasvatustieteiden kandidaatin tai sosionomin (ak) koulutus. Yhteistyökuntamme ovat jo suurelta osin toteuttaneet tämän. Pedersöressä lapsiryhmää kohti on tällä hetkellä vain yksi henkilö, jolla on kasvatustieteiden koulutus.

- *Antamalla päiväkodin johtajalle lisää työaikaa kehitystyölle ja henkilöstön ohjaamiselle, tuetaan varhaiskasvatusten laadun kehittämistä. Kun osastoa kohti on kaksi pedagogisesti koulutettua henkilöä, pystytään korottamaan varhaiskasvatuksen toiminnan laatua.*

7.2 Esikoulu

Esiopetusta annetaan neljä tuntia päivässä vuotta ennen oppivelvollisuuden alkua. Esiopetus rakentuu esikoulun opetussuunnitelmaan, kodin kasvatuserustaan ja yhteiskunnan perusarvoihin. Esiopetuksessa annetaan lapselle kulmakivet oman toiminnan, ajatusprosessin, ilmaisukyvyn ja tunteiden kehittämiseen. Esiopetus tukee lapsen persoonallisuuden kehittämistä tarkoituksena säilyttää lapsen terve itsetunto.

Esiopetus ja varhaiskasvatus muodostavat kokonaisuuden, lapset saavat kunnassa esiopetusta ja päivähoidtoa samassa yksikössä. Henkilöstö hoitaa sekä esiopetuksen että päivähoidon.

- *Esikoululle olisi suunnattava enemmän pedagogisia resursseja. Tällä hetkellä päivähoidto käyttää suurimman osan pedagogisista resursseista ja esiopetus kärsii.*

Monet esikoulun lastentarhanopettajat ovat myös yksikön johtajia, ja heidän työaikansa on hyvin pirstoutunut. Muutoksen avulla esikoulun lastentarhanopettajat voisivat käyttää kaikkia voimavarojaan pedagogisesti laadukkaasti esiopetuksen järjestämiseen. Yksikön johtajana toimisi joku muu henkilö kuin esikoulun lastentarhanopettaja. Kehitystyö kärsii tällä hetkellä, koska johtajien työkenttä on liian laaja. Jos esikoulun lastentarhanopettaja ja yksikön johtaja ovat kaksi eri henkilöä, molemmat näistä voisivat panostaa enemmän toiminnan kehittämiseen ja laadun varmistamiseen.

- *Yhteistyötä perusopetuksen kanssa olisi kehitettävä, niin että perusopetuksen opettajat ja esikoulun lastentarhanopettajat työskentelisivät enemmän rajat ylittävästi.*
- *Järjestetään säännöllisiä yhteistyökokouksia.*

7.3 Koululaisten aamu- ja iltapäivätoiminta

Koululaisten aamu- ja iltapäivätoiminta on kehittynyt paljon viime vuosina, sekä paikkamäärän että laadun suhteen. Olemme pystyneet järjestämään paikkoja kaikille 1. ja 2. vuosiluokkien oppilaille sekä erityisoppilaille 10. ikävuoteen asti, jotka ovat hakeneet paikkaa. Kunta tarjoaa kattavampaa toimintaa kuin mitä laki edellyttää. Vanhemmat ovat arvostaneet tätä. Toiminta hakee vielä paikkaansa organisaatiossa. Päivähoidonjohtaja vastaa toiminnasta ja päivähoidonohjaajat toimivat aamu- ja iltapäivätoiminnan ohjaajien esimiehinä. Vaikeuksia aiheuttavat koulujen tilojen yhteiskäyttö ja tiedotuskulku kouluilta aamu- ja iltapäivätoiminnan ohjaajille.

- *Koulun rehtorin tulisi vastata päivittäisestä aamu- ja iltapäivätoiminnasta. Toimintaa olisi pidettävä osana koulupäivää.*
- *Päivähoidonohjaajilla on hallinnollinen vastuu toiminnasta.*

Koulunkäyntiavustajat työskentelevät myös osittain aamu- ja iltapäivätoiminnassa. Oppilaille on hyvä, että samat henkilöt ovat vastuussa heistä sekä ennen koulupäivää että sen jälkeen. Vaikeuksia tuottaa työajan täyttäminen koko päiväksi ja suunnitteluajan löytäminen aamu- ja iltapäivätoiminnalle. Myönteistä on se, että koulunkäyntiavustajat saavat kokoaikaisia työsuhteita.

- *Rehtori, 1. ja 2. vuosiluokkien opettajat sekä aamu- ja iltapäivätoiminnan ohjaajat pitävät säännöllisiä yhteistyökokouksia.*

Rehtorin, opettajien ja aamu- ja iltapäivätoiminnan ohjaajien kitkaton yhteistyö saadaan aikaan yhteistyötä lisäämällä. Aamu- ja iltapäivätoiminnan ohjaajien pitäisi saada olla mukana koulun henkilöstön kokouksissa ja rehtorin, 1. ja 2. vuosiluokkien opettajien sekä ap/ip-ohjaajien tulisi kokoontua pari kertaa lukukaudessa keskustelemaan yhteistyömuodoista, tilojen käytöstä ja muista tärkeistä ajankohtaisista asioista.

Toimintaa varten tarvitaan tarkoituksenmukaisia tiloja. Viime vuosina on sijoitettu aika paljon kalustoon ja varustukseen, mutta vielä tarvitaan uusia investointeja, ennen kuin tilojen varustustaso on riittävä.

7.4 Perusopetus

Haluamme, että kouluympäristö on turvallinen ja että ilmapiiri on kunnioittava ja ystävällinen. Erityistä huomiota tulisi kiinnittää oppilaiden mahdollisuuksiin itse vaikuttaa koulutyöhön. Tekemällä oppilaat osallisiksi haluamme vakuuttua siitä, että heistä kasvaa vastuullisia nuoria ja aikuisia. Kunnassa olemme rohkaisseet kouluja osallistumaan erilaisiin hankkeisiin. Koulujen toimintasuunnitelmaa laadittaessa on kuitenkin suunniteltava myös jaksoja, jolloin keskitytään ainoastaan koulun opetustoimintaan ja arkipäiväisiin asioihin. Myös hankkeiden ja teemojen määrää on rajoitettava, niin että koulun henkilöstö yhdessä päättää, millaisia satsauksia koulussa tehdään lukuvuoden aikana. Tulee myös olla mahdollista pitää välillä täysin hankkeettomia ja teemattomia lukuvuosia.

- *Pedersöressä haluamme, että oppilaat saavat monipuolista opetusta ja koulutusta. Koulun tulee satsata perusopetukseen opetussuunnitelman mukaan. Tämä on koulun ensisijainen tehtävä.*

Pedersören kunta on aktiivisesti osallistunut useaan valtion hankkeeseen, joiden tavoitteena on ollut perusopetuksen laadun ja tasa-arvoisuuden kehittäminen.

Kunta on ollut mukana kehittämässä uusia järjestelmiä oppilashuollolle ja erityisopetukselle. Näin ollen olimme hyvin varustautuneita ja valmiita vastaamaan vuodenvaihteessa 2010-11 voimaan tulleen uuden lainsäädännön vaatimuksiin.

Kunnanvaltuusto on myöntänyt lisää voimavaroja sekä oppilashuollolle että erityisopetukselle. Kunnalla on nyt mm. kolme kokoaikaista opinto-ohjaajaa (aiemmin 2), kaksi koulukuraattoria (aiemmin 1) ja lisäksi kouluilla on mahdollisuus käyttää koulupsykologin palveluja (yhteistyössä sosiaali- ja terveystieteiden kanssa). Erityisopetuksen tuntimäärän lisääminen on myös johtanut siihen, että olemme palkanneet enemmän opettajia, joilla on erityisopettajan pätevyys. Kunnassa on siis aidosti myönteinen asenne koulua ja koulutusta kohtaan. Toivottavasti valtio myös jatkaa kuntien kehitystyön tukemista.

7.5 Perusopetuksen laatusitoumus

Opetus- ja kulttuurihallinto on laatinut perusopetuksen laatumääräykset. Seudun kunnat laativat nyt yhteistyössä konkreettisia arviointimallia ja laatumääräysten seurantaan varten.

Laatumääräysten avulla kunnan päättäjät voivat käytännön tasolla arvioida miten koulutoimea koskevat päätökset vaikuttavat koulujen toimintaan sekä lyhyellä että pitkällä aikavälillä. Laatumääräyksiin perustuvan arviointitiedon perusteella voidaan parhaassa tapauksessa tunnistaa koulutuksessa havaitut epäkohdat.

Epäkohtien oikaiseminen tulee myös mahdolliseksi kun kuntien toimintaa ja taloutta suunnitellaan kattavasti vuositasolla. Laatumääräykset mahdollistavat myös alueellisen yhteistyön.

Laatumääräyksiä on neljä ja ne heijastavat rakenteita seuraavilla alueilla:

- johtaminen
- henkilöstö
- taloudelliset resurssit
- arviointi

ja kuusi opiskelijan tilanteeseen vaikuttavaa laatumääräystä

- opetussuunnitelman täytäntöönpano
- opetus ja opetusjärjestelyt
- oppimisen, kasvun ja hyvinvoinnin tuki
- osallistuminen ja vaikuttaminen
- koulun ja kodin yhteistyö
- opetusympäristön turvallisuus

Linn Backlund vl 4 on piirtänyt tytön, joka kirjoittaa kertomuksen tietokoneella

Alueellinen yhteistyö laatukriteerien ympärillä auttaa meitä tarjoamaan tasavertaista ja laadukasta koulutusta kaikissa kunnissa. Pedersöressä korostetaan erityisesti seuraavia asioita:

- *Koulujen tulee olla turvallisia opiskelu- ja työympäristöjä, joissa sekä lapset että aikuiset viihtyvät. Koululla on tärkeä rooli terveen persoonallisuuskehityksen ja hyvän itsetunnon muodostumisessa.*
- *Koulut tekevät yhteistyötä vanhempien ja oppilaiden kanssa, niin että myönteinen asenne koulua ja koulutusta kohtaan vahvistuu.*
- *Tulevaisuudessa hyvät kommunikaatiotaidot ovat menestyksen avaintekijöitä. Kommunikaatioprosessin kaikki vaiheet tulee siksi sisällyttää opetukseen.*
- *Koulut panostavat jatkossakin ”TVT-tietoon” ja tietokoneen käyttöön koulutyön apuvälineenä. Koulun laatukriteereissä vahvistetaan luokkahuoneen vähimmäisvarustustaso.*
- *Koulutoimen ja kulttuuritoimen yhteistyötä voidaan kehittää merkittävästi. Kirjastoilla ja kouluilla on tänään vankka yhteistyö, jota voidaan kehittää edelleen. Lasten- ja nuortenkirjojen hankintaan tulee panostaa. On laadittava hankintasuunnitelma, joka otetaan huomioon talousarviossa.*
- *Kodin ja koulun yhteistyöstä tehdään tutkimus joka toinen vuosi.*
- *Edelleenkin tulee painottaa, että koululla on kasvatustieteellinen vastuu kun taas vanhemmilla on päävastuu lasten kasvatuksesta.*

Koulun toiminnan tärkein resurssi on tuntikehitys. Pyrimme siihen, että ryhmäkoot ovat tarkoituksenmukaisia. Resurssiassa käytetään seuraavia suuntaviivoja:

- *Tuntikehityksen jaon tulee mahdollistaa, ettei ryhmissä ole yli 25 oppilasta.*
- *Yhdysluokissa tuntikehityksen jaon tulee mahdollistaa, ettei ryhmässä ole yli 20 oppilasta.*

Yksittäisten koulujen johtokunnat on säilytettävä, koska ne täyttävät tehtävänsä sekä edunvalvojina että paikallisen koulun päätöksentekoelementteinä. Sursik skola ja Pedersöre gymnasium ovat tärkeitä koko kunnalle, ja näiden koulujen johtokunnilla on vastuu selvästi isommasta kokonaisuudesta kuin yksittäisen koulun johtokunnalla.

- *Edsevö skolalla ja Edsevön koululla on yhteinen kaksikielinen johtokunta.*

”Luisteleminen” . Joanna 5 v.

8. TOISEN ASTEEN KOULUTUS PEDERSÖRESSÄ

Pedersöressä olemme laskeneet, että keskimäärin 40-50 % oppilaista jatkaa lukioon. Oman lukiomme pitää pystyä kilpailemaan seudun muiden lukioden kanssa sekä laadun että kurssitarjonnan suhteen.

Kaiken kaikkiaan Pedersören koulutoimi yrittää tehdä kaikkensa maaseudun pitämiseksi elävänä mm. panostamalla erityisesti lukioon.

Viime vuosina taipumuksena on ollut, että yhä vähemmän oppilaita siirtyy peruskoulun jälkeen lukioon, ja näin on ollut myös Pedersöressä. Pitkällä aikavälillä seudulle ei ole hyväksi, että lukio ei houkuttele oppilaita. Olisi saatava aikaan lisää alueellista yhteistyötä toisen asteen koulutuksen ympärillä. Lainsäädäntökin määrää, että toisen asteen koulutuksen ympärillä on oltava yhteistyötä.

Lukiot ovat viime vuosina tehostaneet yhteistyötään, mikä näkyy mm. siinä, että on järjestetty vajaa 30 verkkokurssia.

Sara Nyström, Bennäs skola

- *Lukiohalukkuuden ylläpitämiseksi olisi myös käynnistettävä uusia keskusteluja seudun lukio-opetuksen tai seudun toisen asteen koulutuksen yhteisestä ylläpitäjästä.*
- *Lähtökohtana tulee olla, että nuorilla on vastedeskin mahdollisuus laajaa koulutustarjontaan lähiseudulla.*
- *Lukio-opetusta tarjotaan Pedersöressä tulevaisuudessakin.*
- *Pedersöressä haluamme varmistaa, että lähihoitajakoulutusta voidaan kehittää tarkoituksenmukaisissa tiloissa.*
- *Eri koulutusyksiköiden profiloinnit tulevat selkeimmiksi. Pedersöressä on luonnollista, että yhteistyö Yrkesakademin kanssa syvennyy.*
- *Tietyistä oppimisvaikeuksista kärsivien oppilaiden tukemiseksi on lukiossakin järjestettävä erityisopetusta.*
- *Lukion tärkein tehtävä on edelleen antaa hyvä pohja jatko-opinnoille.*
- *Lukio-opetusta sopeutetaan vuonna 2014 tulossa olevaan tutkintouudistukseen. Digitaalisesta opetusympäristöstä tulee lukio-opiskelun edellytys. Kaikilla oppilailla tulee olla käytössään oma tietokone tai vastaava taulutietokone.*
- *Kaikilla opettajilla on käytössään tietokone tai taulutietokone.*
- *Tuntikehys on pidettävä sellaisena, ettei ryhmissä ole yli 25 oppilasta.*

9. OPPILASHUOLTO, ERITYISOPETUS JA MAAHANMUTTAJAOPETUS

Kaikissa kouluissa on oppilashuoltoryhmä, joka koostuu rehtorista ja/tai apulaisrehtorista, erityisopettajasta, kouluterveydenhuoltajasta, koulukuraattorista, koulupsykologista ja opinto-ohjaajasta (7.-9. vuosiluokat ja lukio). Oppilashuoltoryhmässä voi olla mukana myös asianomainen luokanopettaja/ luokanvalvoja/ ryhmäohjaaja ja oppilaskunnan ohjaava opettaja (lukio). Oppilashuoltoryhmät kokoontuvat säännöllisesti käsittelemään erityisopetusta, oppilashuoltoa ja muita tukimuotoja koskevia asioita. Kokouksessa pidetään pöytäkirjaa. Oppilashuoltokokouksissa voidaan käsitellä oppilasta koskevia huolia ja miettiä erilaisia tukimuotoja, päättää työnjaosta ja seurata päätösten toteutumista. Sekä opettajat että vanhemmat voivat tehdä aloitteita asioiden ottamiseksi oppilashuoltoryhmään. Kodin ja koulun hyvä yhteistyö on toimivan oppilashuollon perusedellytys. Erityisopetuksesta on voimassa uusi laki 1.1.2011 alkaen. Kunnassa otamme käyttöön erityisopetuksen ja oppilashuollon uuden opetussuunnitelman 1.8.2011 alkaen. Muutokset ovat laajamittaisia ja edellyttävät, että kaikki asianomaiset henkilöstöryhmät pystyvät muuttamaan työtapojaan. Vaatimukset dokumentaatiosta ja hallintokuntien välisestä yhteistyöstä kovenevat.

Kuurojen opetusta Ala-Ähtävällä markkinoidaan ja kehitetään edelleen. Tällä hetkellä kunnan palveluksessa on kolme opettajaa, jotka voivat opettaa viittomakieltä. Viittomakie- len etäopetusta voidaan tarjota ruotsinkielisille kunnille Suomessa. Toiminnan rahoittamisen kanssa on kuitenkin syntynyt vaikeuksia, kun kunnilta on poistettu mahdollisuudet saada harkinnanvaraista valtionavustusta.

”Luistelua” Emma, Bennäs skola

- *Oppilashuollon tavoitteena on ennalta ehkäistä ongelmia kouluissa, luoda edellytyksiä oppilaiden myönteiseen sosiaaliseen, psyykkiseen ja fyysiseen kasvuun sekä koulun kasvatus- ja kehittämistyön tukeminen.*
- *Kokonaisnäkemys päivähoidosta ja perusopetuksesta lukioon on ratkaisevassa asemassa opintomenestykselle samalla kun erityisopettajien ja erityislastentarhanopettajien yhteistyö on ratkaiseva jatkuvuuden kannalta.*
- *Erityisopetusta on pidettävä kokon kunnan yhteisenä resurssivarantona. Resursoinnin tulee lähteä kulloisenkin lukuvuoden aikana ilmenivistä tarpeista.*
- *Kunnassa rakennetut erityisluokat säilytetään ja niiden toimintaa kehitetään edelleen.*
- *Erityisopetuksesta suurin osa annetaan oppilaan lähikoulussa. Peder-söressä tarkoitamme tällä, että oppilaiden tulee saada mahdollisimman pitkälle tarvitsemansa tuen omissa kouluissa. Mahdollisuudet siirtyä erityiskouluihin pitää tietenkin säilyttää, koska lähikoulun tarjoamalle tuelle pitää olla olemassa vaihtoehtoja.*
- *Kunta pyrkii saamaan kulttuuri- ja opetusministeriöltä erikoisluvan kuuro-opetuksen ylläpitämiseen.*

Kunnalla on oma opetussuunnitelma maahanmuuttajien ja pakolaisten perusopetukseen valmistavalle opetukselle. Kunta on myös laatinut toimintasuunnitelman maahanmuuttajien vastaanottamisesta kouluihin. Lähtökohtana on, että valmistava opetus on järjestettävä joustavasti ja oppilaan kotipaikan lähikoulun yhteydessä. Valmistava opetus luo pohjan myönteiselle ja onnistuneelle kotoutumiselle lähiyhteiskuntaan.

- *Pakolaisten vastaanottamiseen on jatkossa varattava sopivia asuntoja, jotta sekä lapsille että aikuisille tarjotut palvelut voidaan järjestää tarkoituksenmukaisesti.*
- *Sellaisten lasten ja oppilaiden, joiden äidinkieli ei ole suomi tai ruotsi, pitää saada mahdollisuus kehittää kommunikointia sekä opetuskielellä että omalla äidinkielellä.*

- *Jokaisella työpaikalla on annettava etusija yhteistyö- ja viihtyvyysasioille.*
- *Opettajien yhteistyötä on lisättävä, työkiertoa kannustetaan.*
- *Henkilöstön tukitoimintoja kehitetään (työohjaus).*
- *Kehitetään menetelmiä henkilöstön motivoimiseksi (panopisteenä henkilöstön hyvinvointi ja motivaatio)*
- *Kaikkia yhteishenkeä edistäviä tapahtumia työpaikalla, myös työajan jälkeen, on kannustettava.*
- *Jokaisessa yksikössä järjestetään ainakin kerran vuodessa henkilöstön hyvinvointia edistävä tapahtuma.*
- *Lisää yhteistä jatkokoulusta koko seudun opettajille.*

10. HENKILÖSTÖPOLITIIKKA

Päivähoito- ja opetusosastolla noudatetaan kunnan henkilöstöpoliittista suunnitelmaa. Opetustoimen myönteinen rooli kunnan yleiselle kehitykselle on merkittävä. Tämän tosiasian tiedostaminen on tärkeä ja luonnollinen osa koko sektorin päivittäistä toimintaa.

Suuri osa henkilökunnasta saavuttaa eläkeiän 10 vuoden sisällä. Tämä merkitsee suuria haasteita henkilöstörekrytoinnille ja sen suunnittelulle. Päivähoito- ja opetusosasto pyrkii vähentämään määräaikaista työsuhteita. Talousarviokäsittelyn ja henkilöstöohjelman laadinnan yhteydessä tehdään suunnitelma siitä, mitä toimia ja virkoja tämä koskee.

Yksiköiden työilmapiiriä ja työtilannetta on jatkuvasti valvottava. Seuraavia painopistealueita korostetaan!

10.1 Jatkokoulutus

Yksiköiden rehtoreilla ja johtajilla sekä muilla päivähoito- ja opetusosaston johtavassa tehtävässä toimivilla henkilöillä on tärkeä rooli henkilöstöpolitiikan toimeenpanossa. Hyvässä henkilöstöpolitiikassa merkittävä tekijä on koko henkilöstön jatkokouluttaminen.

- *Kaikille henkilöstöryhmille on tarjottava mahdollisuudet jatkuvaan jatkokoulutukseen. Jatkokoulutustarpeet selvitetään yhteistyössä henkilöstön ja ammattiliittojen kanssa.*
- *Jokainen kokoaikaisessa työsuhteessa oleva henkilö laatii itselleen henkilökohtaisen jatkokoulutus- ja kehityssuunnitelman. Kehityssuunnitelmien toteutumista seurataan ja arvioidaan joka toinen vuosi. Tähän tarkoitukseen löytyy lomakkeita.*

11. VAPAA SIVISTYSTYÖ PEDERSÖREN KUNNASSA

11.1 Johdanto

Pedersöressä vapaan sivistystyön hoitaa kansalaisopisto, jonka ylläpitää Pedersören kunta. Lisäksi Pedersören kunta on osakkaana Kronoby folhögskolaa ylläpitävässä kuntayhtymässä.

11.2 Muuttuva maailma

Luvussa 2 mainitut muutokset (globalisointi, internet, nopea muutostahti, maahanmuutto) vaikuttavat myös vapaaseen sivistystyöhön. On tärkeää, että pystymme nopeasti vastaamaan yhteiskunnallisten muutosten seurauksena syntyneisiin tarpeisiin. Vaikka kunnan väestörakenne muuttuu ja vaikka lasten ja nuorten osuus on Pedersöressä suuri, seniorien osuus väestöstä tulee kasvamaan.

Tähän asti opistojen valtionrahoitus on suurimalta osin perustunut kulloisenkin opiston ope-
tustuntien määrään. Vaihtoehtoisista rahoitusmuodoista on keskusteltu jo usean vuoden ajan, mutta tällä hetkellä ei ole tehty päätöksiä siitä, millä tavalla valtion perusrahoitus toteutetaan tulevaisuudessa. Vuonna 2012 käydään läpi ja tarkistetaan kansalaisopistojen ylläpitämisluvut.

Vapaasta sivistystyöstä annetun lain muutos (1765/2009) tuli voimaan 1. tammikuuta 2010. Uuden lain mukaan toiminnan tarkoitus ja tavoitteet ovat seuraavat: ”Vapaan sivistystyön tarkoituksena on järjestää elinikäisen oppimisen periaatteen pohjalta yhteiskunnan eheyttä, tasa-arvoa ja aktiivista kansalaisuutta tukevaa koulutusta. Vapaana sivistystyönä järjestettävän koulutuksen tavoitteena on edistää ihmisten monipuolista kehittymistä, hyvinvointia sekä kansanvaltaisuuden, moniarvoisuuden, kestävän kehityksen, monikulttuurisuuden ja kansainvälisyyden toteutumista. Vapaassa sivistystyössä korostuu omaehtoinen oppiminen, yhteisöllisyys ja osallisuus.”

Vertailussa vuonna 1998 säädettyyn vanhaan lakiin voidaan todeta, että vapaan sivistystyön uusia tavoitteita ovat nyt: yhteiskunnan eheyttä ja ihmisten hyvinvointia tukeva koulutus sekä kansanvaltaisuuden, moniarvoisuuden, kestävän kehityksen, monikulttuurisuuden ja kansainvälisyyden tukeminen. Uusi laki velvoittaa myös vapaan sivistystyön oppilaitokset ”olemaan yhteistyössä muiden alueella toimivien tai valtakunnallisten vapaan sivistystyön oppilaitosten, koulutuksen järjestäjien ja korkeakoulujen kanssa.”

Kunta- ja rakenneuudistuksen seurauksena toteutettiin vuonna 2009 selvitys Pedersören, Uudenkaarlepyyn, Pietarsaaren ja Kruunupyyn opistojen yhteistyön lisäämisestä tai hallinnon yhdistämisestä. Selvityksen esittelyvaiheessa tuli selväksi, ettei seudulta löytynyt poliittista tahtoa yhdistää opistot seutuopistoksi, koska miltei jokainen kunta seudulla halusi säilyttää oman opistonsa itsenäisenä yksikkönä. Yhteistyön lisäämisestä voi kuitenkin olla etua kaikille osapuolille.

Vuonna 2010 ilmestyi Kjell Herbertsin tutkimus ”FRISBI-utredningen. En analys av framtida utmaningar och nya strukturer inom det fria bildningsarbetet i Svenskfinland”. Herberts totesi tutkimuksessa, että Pohjanmaan ruotsinkieliset opistot eivät elä suomenkielisen enemmistön paineen alla kuten etelä-Suomen ruotsinkieliset opistot, vaan haasteena on täällä lähinnä suomenkielisen vähemmistön tarpeiden huomioon ottaminen.

11.3. Lähtökohdat

Kuten luvussa 3 on todettu, Pedersören kunta on tyypillinen, pohjalainen maaseutukunta, jossa ruotsi on enemmistökieli. Pedersöreläisten identiteetti rakentuu perheen ja lähiyhteiskunnan/kylän ympärille. Palvelujen läheisyys ja turvallisuus ovat kunnan valttikortteja. Pedersöressä kylien elinvoimaisuus on etusijalla. Pidetään edelleen tärkeänä, että jokaisessa kylässä on jonkinmuotoista kurssitoimintaa, vaikka jotkut kurssit ovat laadultaan sellaisia, että opiskelijat tulevat koko kunnan alueelta. Tällaiset kurssit pyritään järjestämään kunnan keskusta-alueilla.

- *Kansalaisopiston toiminta tapahtuu lähellä kansalaisia ja toteutetaan pienen mittakaavan mukaan.*
- *Pedersören kansalaisopiston tulee jatkossakin toimia itsenäisenä opistona, jotta voimme ottaa huomioon paikalliset koulutustarpeet ja edistää kuntalaisten viihtyvyyttä ja mahdollisuuksia mielekkääseen vapaa-aikaan ja vahvistaa Pedersöridentiteettiä.*
- *Pedersören kansalaisopiston tulee toimia yhteistyössä sekä oman kunnan järjestöjen kanssa että myös seudun muiden opistojen ja oppilaitosten kanssa, jotta käytettävissä olevat resurssit voidaan hyödyntää maksimaalisesti.*

11.4 Kielijulistus

Pedersöressä vapaalle sivistystyölle suomenkielisen vähemmistön ja maahanmuuttajaväestön tarpeisiin vastaaminen on ollut haasteellista. Suomenkieliset ja maahanmuuttajat asuvat hajautetusti koko kunnan alueella. He ovat lisäksi eri-ikäisiä ja heillä on erilaiset harrastukset. On osoittautunut, että on vaikeaa saada riittävästi osallistujia suomenkielisille kursseille.

Opiston ”Alla Med - Kaikki Mukaan” -hankkeen puitteissa toteutettu tutkimus osoitti, että kunnan suomenkieliset osallistuvat jossain määrin Pietarsaaren Suomenkielisen Työväenopiston kursseille, mutta myös, että kuntamme suomenkieliset osallistuvat muuta väestöä vähemmän vapaan sivistystyön koulutukseen.

Pedersören kansalaisopisto on vuonna 1981 myönnetyn ylläpitämisluvan mukaan ruotsinkielinen opisto. Koska kunta vuonna 1981 oli yksikielinen kunta, oli luonnollista, että myös kansalaisopistosta tuli ruotsinkielinen. Pedersören kunta on kuitenkin vuodesta 1983 alkaen kaksikielinen kunta, ja kun ylläpitämislupia uudistetaan vuonna 2012, on luonnollista, että opistosta tulee kaksikielinen.

- *Pedersören kansalaisopiston tulee pyrkiä mahdollisuuksien mukaan tyydyttämään tasavertaisesti kaikkien väestöryhmien vapaan sivistyksen koulutuksen tarpeet.*
- *Pedersören kansalaisopisto pyrkii kehittämään erityisesti suomenkielistä toimintaansa, myös yhteistyössä Pietarsaaren suomenkielisen työväenopiston kanssa, joka tänään tosiasiassa palvelee Pedersören suomenkielisiä asukkaita.*
- *Kunnan maahanmuuttajien kotoutumisen edistämiseksi Pedersören kansalaisopiston tulee tarjota ruotsin ja suomen kielen kielikursseja. Tarvittaessa järjestetään myös muuta kotoutumista edistävää koulutusta.*
- *Kielivähemmistöille tarkoitettujen kurssien ryhmäkokovaatimukset ovat lievempiä kuin muiden kurssien. Kulttuurilautakunta vahvistaa rajat.*

11.5. Kurssitilat

Koska Pedersören kunnan koulutoimella on hajautunut kouluverkko, kansalaisopistolla on mahdollisuus käyttää kurssihuoneistoja useimmissa kylissä. Kouluverkon supistuessa myös kansalaisopiston mahdollisuudet vuokrata edullisia kurssihuoneistoja vähenevät. Kansalaisopisto järjestää kurseja paitsi kunnan kouluissa myös kylätaloissa, nuorisoseurataloissa, marthayhdistyksen taloissa ja jonkin verran myös yksityisiltä vuokratuissa tiloissa. Järjestelyt ovat johtaneet tulokselliseen yhteistyöhön kunnan yhdistysten kanssa.

Tällä hetkellä kansalaisopistolla ei ole omia toimintatiloja toimistotilojen lisäksi. Kurssitoiminnalleen kansalaisopisto joutuu käyttämään vuokratiloja. Tämä rajoittaa toimintaa merkittävästi, sillä kurssilaisten työt on melkein aina siivottava pois kurssikertojen välissä. Erityisen suurena puutteena koetaan kovaa käyttöä kestävien tilojen puuttuminen, joissa voitaisiin valmistaa myös suuria esineitä. Yhteistyö kunnan koulujen ja yhdistysten kanssa opetustilojen ympärillä tulee jatkumaan. Kurssitoiminnan kehittämiseksi opisto tarvitsee kuitenkin omia pysyviä kurssitiloja, ensi kädessä pääkirjaston lisärakennuksessa ja ellei tämä ole mahdollista, muulla paikalla kunnassa. Tästä olisi pitkällä aikavälillä hyötyä myös kunnan etäisimmissä osissa asuville, kun opiston omissa tiloissa mahdollisesti tulleet uudet toimintamuodot leviäisivät muualle kuntaan.

● *Pedersören kansalaisopisto pyrkii saamaan omia tiloja kurssitoiminnalle.*

11.6. Tukitoiminnot

11.6.1. Kiinteistöt

Yhteistyö koulujen ja kiinteistöjen henkilöstön kanssa on tärkeä, jotta kurssitoiminta voidaan järjestää kitkattomasti. Selvä ja selkeä tiedottaminen varauksista ja varausten muutoksista on olennainen edellytys laadukkaalle kurssitoiminnalle.

11.6.2 Kansliatoiminto

Toimisto palvelee sekä opiston kurssiosallistujia että opiston tuntiopettajia. Koska toiminta on mittava (n. 400 kurssia/vuosi, n. 6.000 osallistujaa) ja myös maantieteellisesti hajautettu koko kunnan alueelle, on opettajien, osallistujien ja kurssipaikkojen välisen informaatiokulun hallinnointi olennainen osa opiston toimintaa. Toiminnan markkinoinnitakin tulee yhä tärkeämpi osa toimintaa. Tehtävien hoitamiseen toimistohenkilöstö tarvitsee tarkoituksenmukaisia resursseja ja työvälineitä ja myös sopivaa jatkokoulutusta.

11.7 Henkilöstöpolitiikka

Vakituisen henkilöstön osalta noudatetaan Pedersören kunnan henkilöstöpoliittista ohjelmaa, jonka kunnanvaltuusto vahvisti 13.2.2006.

Koska tuntiopettajien määrä on suuri (n. 180/lukuvuosi) yhteenkuuluvuuden ja yhteishengen vahvistaminen on opistolle suuri haaste. Useimmat tuntiopettajat tekevät työtä kansalaisopistossa muun työn ohella, ja heillä on harvoin luonnollista kohtauspaikkaa opiston muiden opettajien kanssa. Koska kurssin alkaminen riippuu siitä, tuleeko kurssille riittävästi ilmoittautuneita, tuntiopettajat tuntevat usein, että heidän siteensä opistoon ovat aika löysät.

Liki kaikilla tuntiopettajilla on riittävä asiantuntemus aiheestaan. Tämä on edellytys sille, että kurssit houkuttelevat osallistujia, jotka sitten myös pysyvät kurssilla. Suurella osalla tuntiopettajista ei ole kuitenkaan pedagogista kelpoisuutta. Jatkokoulutuksen järjestäminen ja tuntiopettajien motivoiminen osallistumaan siihen on tärkeää opiston koulutustoiminnan laadun kehittämiseksi.

Opistolla on kaikki syyt pyrkiä tietoisesti vahvistamaan tuntiopettajien yhteenkuuluvuuden tunnetta, sekä opistoa että muita tuntiopettajia kohtaan.

- *Pedersören kansalaisopisto pyrkii palkkaamaan muodollisen kelpoisuuden omaavia opettajia, jotka ovat oman alansa asiantuntijoita.*
- *Sekä tuntiopettajille että vakitukselle henkilöstölle on annettava mahdollisuudet vahvistaa ja kehittää ammatitaitoaan osallistumalla jatkokoulutukseen.*
- *Vakituisen henkilöstön kanssa pidetään säännölliset kehityskeskustelut.*
- *Jokaisena lukuvuonna on järjestettävä 1-2 yhteistä tilaisuutta tuntiopettajille ja vakitukselle henkilöstölle, yhteenkuuluvuuden tunteen vahvistamiseksi.*
- *Vähintään joka kolmas vuosi on toteutettava tutkimus tuntiopettajien viihtyvyydestä kansalaisopiston palveluksessa.*

11.8 Koulutuksen tavoitteet

11.8.1 Koulutuksen volyymi

Kansalaisopiston ensimmäisinä vuosina perustamisen jälkeen opiston kurssitoimiston tuntimäärä oli vuodessa runsaat 5.000 tuntia. Toiminnan volyymi kasvoi 1980- ja 1990-luvuilla, ja 2000-luvun alkuvuosien merkittävän kasvun jälkeen tuntimäärä on nyt vakiintunut noin 7500 opetustuntiin. Opetustuntien iso määrä merkitsee sitä, että opisto voi tarjota laajan valikoiman kursseja kuntalaisille, mikä jo sinänsä on tärkeää. Kun valtionavustus lisäksi perustuu opetustuntien määrään, on pidetty erityisen tärkeänä pitää opetustuntien määrä mahdollisimman suurena. Tämänhetkisillä resursseilla ei ole kuitenkaan mahdollista juurikaan lisätä tuntimäärää, eikä väestöpohjakaan salli suuria lisäyksiä. Tällä hetkellä n. 30 % kuntalaisista osallistuu kansalaisopiston toimintaan. Tästä n. 70 % on naisia. Tilastot osoittavat, että ikäryhmä 15 -30 v. osallistuu kaikista vähiten kansalaisopiston kurssitoimintaan. Aliedustettuja ryhmiä ovat siis miehet, nuoret iässä 15- 30 vuotta ja suomenkieli-

set. Myöskään toimintaesteiset ja maahanmuuttajat eivät osallistu kurssitoimintaan samassa määrin kuin muu väestö. Ei ole mitään itsetarkoitusta, että mahdollisimman monet osallistuvat MI-kursseille, mutta on pidettävä tärkeänä, että pystymme tarjoamaan kaikille väestöryhmille sopivia kursseja.

- *Opetustuntien määrä pysyy nykyisellä tasolla, n. 7.500 tuntia vuodessa. Tuntimäärän kasvattamisen mahdollistamiseksi tarvitaan joko ulkoista rahoitusta tai enemmän kunnallisia määrärahoja.*

11.8.2 Kohderyhmät

Kansalaisopiston kurssitoiminnan kohderyhmä koostuu kunnan kaikista väestöryhmistä. Naapurikuntien asukkaat eivät ole varsinaisen kohderyhmä, mutta muodostavat kuitenkin tervetulleen lisän. Koska Pedersöressä lasten ja nuorten osuus on suuri, merkittävä osa opetuksesta suuntautuu tälle ryhmälle. Kurssitarjonnassa otetaan huomioon myös senioreiden kasvava ryhmä.

- *Kansalaisopisto pyrkii järjestämään kurssitoimintaa tasavertaisin perustein kaikille väestöryhmille.*
- *Aliedustetuille ryhmille suunnatut kurssit ja syrjäkylissä järjestettävät kurssit voidaan toteuttaa, vaikka osallistujamäärä alittaa vahvistetun rajan. Kulttuurilautakunta määrää rajat.*
- *Kurssimaksut on pidettävä kohtuullisella tasolla, niin etteivät ne estä kuntalaisia osallistumasta kurssitoimintaan.*

11.8.3 Opetuksen sisältö

Kansalaisopiston opetuksen tulee lain mukaan perustua paikallisiin ja alueellisiin koulutustarpeisiin ja tarjota asukkaille mahdollisuuksia omaehtoiseen opiskeluun. Käytännössä myös esim. opettajien ja sopivien tilojen saatavuus vaikuttaa merkittävästi kurssitoiminnan sisältöön. Yksittäiset opistot voivat siis suhteellisen vapaasti päättää kurssitarjontansa sisällöstä, ja tämä on kai ”vapaan sivistyksen” ydin. Samasta syystä opistojen toimintaprofiilit poikkeavat keskenään erittäin paljon.

Pedersöressä kurssien aiheiden jako on ollut viime vuosikymmenenä suurin piirtein seuraava: n. 25 % musiikkikursseja, n. 25 % jumppakursseja, n. 25 % käden taitojen kursseja ja loput 25 % käsittelevät esim. kieliä, atk:ta, taideaineita, eläimiä ja luontoa, terveyttä ja kauneutta, kotiseutututkimusta, luentoja jne.

Valtio vaikuttaa kurssitoiminnan sisältöön mm. jakamalla avustuksia toiminnalle. Viime vuosina kansalaisopistot ovat voineet saada ylimääräisiä avustuksia toiminnalle, jonka sisältöön on kuulunut: a) informaatioyhteiskuntataitoja b) hyvinvointi ja terveys c) kulttuurinen monimuotoisuus ja d) kestävä kehitys. Opistot voivat myös hakea opintosetelivaroja, joiden avulla on mahdollista alentaa kurssimaksuja tai järjestää ilmaisia kursseja ryhmille, joille kurssimaksun suuruus mahdollisesti estää osallistumisen kurssitoimintaan: maahanmuuttajat, työttömät, seniorit, eläkeläiset sekä henkilöt, joilla on alhainen pohjakoulutus tai oppimisvaikeuksia.

Laki vapaasta sivistystyöstä annetun lain muuttamisesta 1765/2009 (1 §) antaa puitteet kansalaisopiston sivistystehtävälle (ks. s. 17). Laissa säädettyjen tavoitteiden lisäksi on kulttuuriperinnön säilyttäminen katsottu Pedersören kansalaisopistossa tärkeäksi tehtäväksi. Lapsille ja nuorille suunnatusta kurssitoiminnasta voidaan erityisesti mainita, että Pedersören kansalaisopisto on järjestänyt vuodesta 1993 alkaen nykytanssin perusopetusta ja syksystä 2010 alkaen myös teatteritaiteen perusopetusta.

Pedersören kansalaisopisto on 1980-luvulta lähtien järjestänyt myös henkilöstökoulutusta nimellä PUC, PersonalUtbildningsCentralen. PUC on pyrkinyt vastaamaan kuntasektorin jatkokoulutustarpeisiin, mutta on myös järjestänyt kurs-

seja yksityiselle sektorille ja henkilöille, jotka yksityisistä syistä haluavat vahvistaa ammattitaitojaan jollakin alalla. Nykyään tällä alalla on monta toimijaa, mutta on kuitenkin tärkeää säilyttää PUC, jotta voidaan nopeasti vastata kunnassa tai seudulla syntyneisiin koulutustarpeisiin. Tavoitteena on, että PUC-kurssit rahoitetaan osallistujamaksuilla.

- *Paitsi kurssit, joiden tavoitteista säädetään laissa (so. ihmisten monipuolinen kehittyminen, hyvinvoinnin edistäminen sekä kansanvaltaisuuden, moniarvoisuuden, kestävän kehityksen, monikulttuurisuuden ja kansainvälisyyden toteutuminen) Pedersöressä pidetään tärkeänä järjestää myös sellaisia kursseja, joiden tarkoituksena on kulttuuriperinnön säilyttäminen.*
- *Opisto haluaa vastata modernin elämäntyylin joustavuusvaatimuksiin, sekä ajankäytön että kurssitarjonnan suhteen, pyrkimällä kehittämään monimuoto- ja etäopetusta.*
- *Lapsille ja nuorille suunnatun kurssitoiminnan osalta priorisoidaan taiteellisten aineiden kursseja sekä lapsen terveyttä ja henkilökohtaista kehittymistä tukevaa toimintaa.*
- *Taiteen perusopetusta voidaan tulevaisuudessa laajentaa käsittämään muitakin taiteenmuotoja kuin tanssi ja teatteri.*
- *Pedersören kansalaisopisto järjestää tulevaisuudessakin PUC-henkilöstökoulutusta kun tähän syntyy tarvetta.*

11.8.4 Laatu

Kansalaisopisto on jo usean vuoden ajan tehnyt työtä opiston toiminnan ja laadun kehittämiseksi järjestämällä erilaisia kehitys- ja laatuhankeita. Tähän tarkoitukseen opistot voivat hakea opetushallitukselta avustusta.

Maan peruskoulut ovat luoneet alueellisia verkostoja Opetus- ja kulttuuriministeriön vuonna 2009 päättämien laatukriteerien toteuttamiseksi. Bildningsforum on päättänyt toteuttaa samaa työskentelytapaa ja palkkaa syksystä 2011 alkaen koordinaattoreita viidelle ruotsinkieliselle alueelle kolmivuotisen ”Regionala koordinatörer för fria bildningen”-hankkeen puitteissa. Koordinaattorien tehtäviin kuuluu a) tukea oppilaitosta yhtenäisen järjestelmän rakentamisessa laatutyölle ja arvioinnille b) koordinoida ja kehittää avoimen yliopistokoulutuksen tarjontaa yhteistyössä oppilaitosten, korkeakoulujen ja yliopistojen kanssa ja c) ulkoisen toimintaympäristön analyysi.

Pedersören kansalaisopisto osallistuu FAMIn (Förbundet för arbetar- och medborgar-institut i Svenskfinland) jäsenenä yllä mainittuun hankkeeseen.

Kurssitoiminnan laatuun vaikuttavat tekijät, jotka olisi Pedersören kansalaisopistossa priorisoitava, ovat seuraavat:

- *Kansalaisopisto pyrkii järjestämään tarkoituksenmukaisia tiloja laadukkaan toiminnan vaatimalla varustetasolla.*
- *Kansalaisopisto pyrkii palkkaamaan asiantuntevia ja kelpoisia opettajia. Sekä vakituisille opettajille että tuntiopettajille tarjotaan mahdollisuudet jatkokoulutukseen.*
- *Kurssitoiminnan markkinointia on kehitettävä, niin että se saavuttaa mahdollisimman suuren osan kuntalaisista. Markkinoinnin tulee olla ajanmukainen ja korkealaatuinen.*
- *Kansalaisopisto osallistuu Bildningsforumin hankkeeseen ”Regionala koordinatörer för den fria bildningen” ja saa täten tukea omalle kehitys- ja laatutyölleen, arviointijärjestelmälleen ja ulkoisen toimintaympäristön analyysille.*

